

Junior Judaica

دایره‌المعارف جو دایکا

روزنه‌ای به دایره‌المعارف‌های دینی

محمدجواد ادبی

نویسندگان این اثر بر این نظر بودند که در باب کتاب مقدس از سنتی‌ترین تا انتقادی‌ترین دیدگاه‌ها را به خوانندگان عرضه کنند. مدخل‌های کتاب مقدس این اثر به اذعان تنوین‌کنندگان آن دارای جامعیت و گستردگی کم‌نظیری است که جز در دایره‌المعارف‌های تخصصی کتاب مقدس نمی‌توان نمونه‌اش را یافت.

این دایره‌المعارف به چندین بخش اصلی تقسیم شده که هر بخش دارای چندین قسمت و هر قست دارای ویراستاری خاص است. ملاک اعمال شده در تقسیم‌بندی بخشها اهمیت آنها در زمینه فرهنگ و زندگی یهودی است که عبارتند از: امریکا، کتاب مقدس، کانادا، یهودیت معاصر، سرزمین اسرائیل، سرزمین جدید اسرائیل، زبانهای عبری و سامی، تاریخ، مناطق، شریعت یهودی، یهودیت ادبیات، تحقیقات نوین یهودی، فلسفه یهودی، دوره معبد دوم، تلمود، صهیونیسم، مشارکت یهودیان در فرهنگ جهان.

یکی از بخشهای خاصی که در این دایره‌المعارف موقعیتی مجزا به خود اختصاص داده بخش اطلاعات تکمیلی آن است. مدخل‌های الحاقی پایان جلد شانزدهم از نوع همین اطلاعات تکمیلی است که به موقع برای چاپ در دایره‌المعارف آماده نبوده‌است. از سال ۱۹۷۳ چاپ بقیه این دایره‌المعارف دوباره آغاز شد. جلد هفدهم دایره‌المعارف حاوی اطلاعات بین سال‌های ۱۹۷۲ تا ۱۹۸۱ است که جلد هجدهم آن با عنوان دهسال‌نامه از ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۳ به چاپ رسیده و مکمل اطلاعات جلدهای پیشین است که اطلاعات این دهساله را نیز ارائه داده‌است. برای مثال مدخل ایران در جلد هشتم، وقایع ایران و یهودیان را تا سال ۱۳۴۹/۱۹۷۱ پی گرفته که در دهسال‌نامه ۱۹۸۳ تا ۱۹۹۲ با پرداختن به وقایع تازه ایران مثل جنگ ایران و عراق آن را تکمیل کرده‌است.

صد سال تقویم یهودی از سال ۱۹۲۰ تا ۲۰۲۰، نموداری درباره حسدیم از زمان بعل (شم‌طو) تا عصر حاضر، روزنامه‌ها و حتی مجلات عبری و تصاویری از هنر سفالگری در نزد یهودیان از جمله بخشهای مهم این دایره‌المعارف است که از جهات مختلفی به خواننده کمک می‌کند. پدیدآورندگان این دایره‌المعارف در پی آنند که در مسیر به روز کردن اطلاعات، روند چاپ دهسال‌نامه‌ها را در آینده نیز ادامه دهند.

کردن حوزه مدخل‌ها راجع به زندگی‌نامه‌ها، در پی مداخل اصلی در بسیاری از موضوعات، فهرستی از یهودیانی که در آن زمینه متمایز و برجسته‌اند نیز آورده شده‌است مانند مدخل‌های هنر (Art)، پزشکی (Medicine) و غیره. از ویژگیهای مهم این دایره‌المعارف، فهرست راهنمای مبسوط است که با ویرایش پروفیسور پانسر به انجام رسیده‌است. با بهره‌گیری از این فهرست، پژوهنده می‌تواند براحتی به هر مطلبی مراجعه کند.

کتابشناسی پایان هر مدخل نیز برای خواننده گستره تحقیق وسیع‌تری را مهیا می‌کند که خود قابل توجه‌است. کتابشناسی‌ها بیشتر به آثار انگلیسی اختصاص دارند با این حال در بعضی موارد که ترجمه‌های انگلیسی نارسا باشد به متن اصلی اشاراتی رفته‌است.

شیوه آوانویسی در این دایره‌المعارف نیز بر طریق ساده‌ای که در جلد نخست دایره‌المعارف (ص ۹۰) آمده‌است، بنیان نهاده شده و در بخشهای مربوط به زبان عبری و سامی که شیوه فوق کارآمد نبوده از شیوه فرهنگستان زبان عبری بهره گرفته شده‌است. آوانویسی زبانهای دیگر نظیر عربی، یونانی و روسی هم در جلد اول بیان شده‌است.

در این دایره‌المعارف در بعضی موارد اصطلاحات خاصی برای برخی مفاهیم در نظر گرفته شده، به طور مثال برای قتل عام یهودیان به دست نازی‌ها بین سالهای ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۵ از واژه Holocaust استفاده شده یا به جای فلسطین از اصطلاح ارض اسرائیل (Erez Israel) استفاده شده‌است. به‌کارگیری اصطلاح تلمود اورشلیمی به جای تلمود فلسطینی نیز از همین قبیل است. در نگارش نام مکانها از فرهنگ کلمبیا لیبینکات برای نامهای جغرافیایی جهان بهره گرفته شده و حتی المقنن تلاش گردیده که آمارهای بیان‌شده در دایره‌المعارف روزآمدتر و معتبرتر باشد.

دایره‌المعارف جو دایکا یک اثر بسیار مهم یهودی است که انتشار آن از دهه‌های پیشین آغاز شده‌است. این دایره‌المعارف کتاب جامعی است در باب همه شئون زندگی و دانش یهودی تا روزگار حاضر. این اثر در عین حال که حاصل کار فشرده و متمرکز جمع‌زبانی از پژوهندگان یهودی است، تنها یهودیان را مورد خطاب قرار نمی‌دهد بلکه به مخاطبان غیریهودی نیز عطف توجه دارد. به بیان دیگر، هم موضوعات و مدخل‌های آن منحصر به آموزه‌های یهودی نیست و هم ظرفیت بهره‌گیری از آن، به یهودیان اختصاص ندارد.

در اواخر دهه ۱۹۵۰ برای بازنویسی و تجدیدنظر در این دایره‌المعارف دو طرح پیشنهادی مطرح شد: یکی تکمیل دایره‌المعارف جو دایکای پیشین و دیگری انتشار یک دایره‌المعارف جدید به زبان انگلیسی. در نهایت این دو طرح درهم ادغام و دایره‌المعارف جدید جو دایکا به زبان انگلیسی عرضه شد که روند تکمیل آن در جریان است و تاکنون مجموع مجلدات آن به ۱۸ جلد رسیده و همچنان در حال تکمیل و تنقیح است.

بنای دایره‌المعارف جو دایکا نیز بر پایه دایره‌المعارف‌هایی مثل دایره‌المعارف یهودی (Jewish Encyclopedia)، دایره‌المعارف یهودی روسی (Yevreyskaya Entsiklopedia)، دایره‌المعارف ده جلدی عبری اوتصری اسرائیل (Ozar Yisrael)، دایره‌المعارف جامع یهودی (Universal Jewish Encyclopedia) و دایره‌المعارف یهودی کاستلانا (Encyclopedia Judaica Castellana) استوار است.

رشد تحقیقات متمرکز در شاخه‌های مطالعاتی یهودی، اکتشافات نوین در زمینه تاریخ عبرانیان، کشف تومارهای بحرالمت و اسناد صحرای یهودیه، کشف اسناد گنجینه قاهره، تغییر نقشه جغرافیایی سکونت یهودیان در جهان، حوادث مهمی مثل ظهور جریانات نژادپرستانه یهودستیزی، هولوکاست (سوزاندن یهودیان در دوره نازی‌ها) و پیدایش صهیونیسم همه و همه از عناصر مهم پژوهشی در این دایره‌المعارف هستند.

اصول گزینش مداخل راجع به زندگی‌نامه‌ها بر این مبنا نهاده شده که هر که را یهودی به دنیا آمده یا والدین یهودی داشته می‌توان به عنوان فردی یهودی در دایره‌المعارف مطرح کرد. در نمونه‌هایی مثل اسکندر کبیر، بالفور، ارسطو، کانتیه گوته، داتنه و غیره از این اصل پیروی شده‌است. برای گسترده

